

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1077
Toplantı Tarihi/Sayısı : 24.5.2023/31
Karar Numarası : 2023/441
Başvuran : A. K.
Başvuran Vekili : -
Adres : Tekirdağ 2 No'lu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Kurum/Kişi : Tekirdağ 2 No'lu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; başvuranın kaldığı ceza infaz kurumunda yaşadığı hak ihlalleri iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Bulunduğu Tekirdağ 2 No'lu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda keyfi olarak hak ihlalleri gerçekleştirildiğini, mahpusların daksil, yapıştırıcı gibi çeşitli kırtasiye malzemelerinin Kurum kantinine getirilerek satılması için başvuruda bulunmalarına rağmen taleplerinin dikkate alınmadığını, aileleri tarafından getirilen kırtasiye ürünlerinin kendilerine teslim edilmediğini,

b. 10 kişiyi aşmayacak gruplar halinde ve haftada 10 saati aşmayacak şekilde sohbet hakları olmasına rağmen COVID-19 döneminde sohbet ve spor hakkından yararlandırılmadıklarını, Mayıs 2022'den beri ise kendisinin yalnızca 3 kez sohbet, 1 kez de spor hakkından yararlandırıldığını, hak ihlallerinden dolayı insanların yaşamlarına son verdiğini iddia etmekte ve gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Tekirdağ 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete ile yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in 14'üncü maddesi kapsamında başvuranın çeşitli kırtasiye malzemeleri ile bir faaliyet yapabilmesi için öncelikle Kuruma başvuru yapması gerektiği, Kurumun bu durumu uygun bulması ve malzemeleri dış kantin aracılığıyla temin etmesi sonrasında bu faaliyetlerin yerine getirilebileceği, daksilin güvenlik gerekçesiyle ve firar olaylarını engellemek için verilmediği, sıvı daksillerin fayans derzlerini boyamak için kullanıldığı, şerit daksillerin ise hamur haline getirilerek kapı sacı ve fayans aralarında dolgu malzemesi olarak kullanıldığı,

b. Kurumda düzenlenen faaliyetlere çıkacak grupların oluşturulması aşamasında tutuklu-hükümlü ayrımı, infaz rejimi, hasımlık durumları, sağlık, güvenlik gibi kriterlerin İdare ve Gözlem Kurulu tarafından değerlendirildiği, grupların bu değerlendirme sonucu oluşturulduğu, oluşturulan grup sayısı ve Kurum olanakları dikkate alınarak mahpusların eşit ve en çok süre yararlanabilecekleri şekilde düzenleme yapılmasına azami özen gösterildiği, oluşturulan faaliyet dönemi içerisinde tüm mahpusların 2 adet sohbet ve 1 adet spor faaliyetine dahil

edildiği, sohbet faaliyetinin 3 saat, spor faaliyetinin ise 1 saat olarak uygulandığı aktarılmıştır.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. Kuruma ilk geldiğinde daksil, para bandı, ahşap kurşun kalem, prit, kalem açacağı, boyama kalem gibi kırtasiye gereçlerinin kantinde satılıyor olduğu ancak daha sonra söz konusu gereçlerin satışının kaldırıldığı, talep ettikleri ürünlerin mevzuatta adı geçen tornovida, maket bıçağı gibi tehlikeli ürünler olmadığı, daksili hikaye, mektup, dilekçe gibi yazıların yazımında yapılan hataları düzeltmek için kullandıkları ve daksilin firar amaçlı kullanılması fikrinin gerçeklikten uzak olduğu,

b. Haftada 10 saati aşmayacak şekilde spor, sohbet, atölye, kütüphane gibi faaliyetlere çıkarılması gerekirken ilgili faaliyetler için aylık 10 saat süre verildiği, bu sürenin de keyfi olarak uygulanmadığı, personel eksikliği gerekçe gösterilerek haklarının gasbedildiği iddia edilmekte ve gereğinin yapılması talep edilmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca başvuruların, "*inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulması*" gerekmektedir.

7. Mezkûr Yönetmelik'in 65'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; "*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; "*özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın; mahpusların talep ettikleri kırtasiye gereçlerinin satılmadığı, spor ve sohbet süresi hakkından kısıtlı şekilde yararlandırıldıkları iddiaları konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

9. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Dışarıdan gönderilen hediyeleri kabul etme hakkı" 77'nci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendine göre; "*Hükümlü, hediye olarak ancak kitap veya giyim eşyası kabul edebilir. Hediye olarak kitabın ücreti de gönderilebilir, bu durumda kitap, kurum kantini aracılığıyla temin edilir.*"

10. Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "El işi faaliyetleri" başlıklı 14'üncü maddesine göre; "*Hükümlülerin, gerekli malzemeler kantinden temin edilmek koşuluyla, el işi faaliyetlerini, ceza infaz kurumlarının uygun bölümlerinde yapmaları esastır. Ceza*

infaz kurumunun güvenliğini bozmamak kaydı ile bu faaliyetlerin devamına koğuş, oda ve eklentilerinde izin verilebilir. Maket bıçağı, tornavida gibi kesici ve delici alet ile boyama ve yapıştırma kullanılan madde ve malzemelerin koğuş, oda ve eklentilerinde bulundurulmasına izin verilmez.”

11. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü'nün 22/1/2007 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler konulu 45/1 numaralı genelgesinin “Ortak Etkinlikler” başlıklı 3'üncü bölümünün 1'inci maddesine göre: “Hükümlü ve tutuklular işledikleri suçlara, kurumdaki davranışlarına, ilgi ve yeteneklerine göre gruplandırılarak, güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, kendileri için hazırlanmış iyileştirme programları çerçevesinde eğitim, spor, meslek kazandırma ve çalışma ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılırlar. Bu faaliyetler yüksek güvenliikli kurumlar ile diğer kurumların yüksek güvenliikli bölümlerinde on kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde yürütülür. Programların süresi ve katılacak hükümlü tutuklu sayısı her programın özelliği, güvenlik koşulları ve kurumun olanakları dikkate alınarak idare ve gözlem kurulunca belirlenir. İyileştirme programlarının amaca aykırı sonuçlar verdiği tespit edilen hükümlü ve tutuklular yönünden bu uygulamaya son verilebilir veya gerekli değişiklikler yapılabilir.” 13'üncü maddesine göre: “Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır.”

12. Anayasa Mahkemesi (AYM); yüksek güvenliikli bir cezaevinde tutulan mahpusun beden ve ruh sağlığı için uzun süre veya süresiz sosyal yalnızlaştırmaya maruz bırakılmamasının elzem olduğunu ancak tek başına tutma veya tecrit olarak adlandırılabilir bir yalnızlaştırmadan bahsedebilmek için sohbet imkânının kısıtlanmasından öte mahpusun diğer tüm iletişim imkânlarının da elinden alınması gerektiğini, CPT'nin 2011 yılındaki Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenliikli Ceza İnfaz Kurumu için hazırladığı raporda mahpuslara tanınan sohbet hakkının azami bir şekilde kullanılmasını tavsiye ettiğini, bu hususun güvenlik gibi cezaevi için kaçınılmaz gerekçelerle kısıtlanmasının tek başına başvuruçunun “insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye” tabi tutulduğu anlamına gelmeyeceğini veya tek başına kalma tedbirinin, işlediği suçun niteliği nedeniyle yüksek güvenliikli bir cezaevinde tutulmanın pratik gerekleri çerçevesinde başvuruçunun katlanması gereken elem seviyesinden daha fazla bir eziyete neden olduğunun söylenemeyeceğini belirtmiştir (AYM, *Turan GÜNANA*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 46).

13. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bir kötü muamelenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/9, 28/9/2015, para. 86).

14. Mahkeme ayrıca, hapisane içindeki güvenlik rejiminin düzensizliğin ve suçun önlenmesini, cezaevindeki mahpusların korunmasını ve kamu düzenini sağlamayı amaçladığını, bu nedenle cezaevi yetkililerinin güvenlik risklerini azaltmaya ya da sınırlandırmaya çalışan yolları uygulamalarının meşru bir çıkarı olduğunu, mahpus haklarıyla güvenlik rejimi arasında bir denge kurulduğu takdirde sınırlamaların gerekli ve meşru kabul edildiğini belirtmiştir (AİHM, *Nazarenko/Ukrayna*, B. No: 39483/98, 29/7/2003, para. 165).

15. Mahpuslar temel hak ve hürriyetlere sahip olmakla birlikte ceza infaz kurumları bu hakların kullanılması sırasında güvenlik ve asayişin sağlanması amacıyla belli bir dengeyi gözetmek, gerekiyorsa sınırlamalar getirmek durumundadır. İdarenin güvenlik önlemleri koymasına mahpusların haklarını kullanmalarını tamamen

engellememekte, meşru amaç olan düzeni ve güvenliği sağlamak, devlete ve topluma olan yükümlülüklerini yerine getirmek için mahpusların haklarına sınırlamalar getirmektedir. Somut olay değerlendirildiğinde, güvenlik ve düzenin sağlanması amacıyla sohbet ve spor hakkının saat ve kişi sınırlamasıyla uygulanması, kullanımına bağlı olarak tehlike ortaya çıkarabilecek gereçlerin kullanımının ve satışının idarenin inisiyatifinde kontrolünün sağlanması hususlarının; idarece kamu düzeninin ve mahpusların meşru çıkarı kapsamında mahpusların hakları ve güvenlik rejimi arasında sağlanmaya çalışılan dengeden kaynaklanmakta olduğu değerlendirilmektedir. Bununla beraber; başvuranın kısıtlı sürelerle olsa bile sohbet ve spor hakkını kullanabilmesinin, bu hakların yanında ziyaret, telefon ve mektuplaşma hakkının olmasının, kitap, gazete, dergi, radyo gibi imkânlarla erişebiliyor olmasının sosyal ve kültürel faaliyetlerinin devam ettiğinin göstergesi olduğu, dolayısıyla söz konusu kısıtlamaların yüksek derecede bir acıya sebep olmadığı, işkence ve kötü muamele yasağı kapsamına girebilmesi için gereken asgari eşiği aşmadığı, dolayısıyla kötü muamele yasağı kapsamında *ihlal bulunmadığı* kanaatine varılmaktadır.

16. Öte yandan mahpuslar, içinde buldukları hücredeki fiziksel şartlar ne kadar iyi olursa olsun hücrelerinde kilitli biçimde çürümeye bırakılmayacakları için günlerinin makul bir kısmını belirli amacı olan ve değişen faaliyetler yaparak geçirmeleri hedeflenmelidir (Avrupa İşkencenin ve İnsanlık dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi Standartları, 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf(92)3-part2], para. 47). Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in 15'inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre; "*Hükümlülerin kendilerini geliştirmeleri için gerekli görülen eğitim ve kültürel çalışmalarında kullanabilecekleri malzemeleri, koğuş, oda ve eklentiler dışında, idare tarafından uygun görülecek yerlerde ve denetim altında bulundurmasına ve kullanılmasına kurum olanakları çerçevesinde izin verilebilir.*" **Muhatap Kuruma bulundurulabilecek eşyaların mevzuata aykırı olmayacak ve mahpusları da mağdur etmeyecek şekilde, mahpusların talepleri doğrultusunda yorumlanması gerektiği hatırlatılarak, bu kapsamda mahpusların kendilerini geliştirebilecekleri kültürel faaliyetlerinde kullanacakları gereçlerden yararlandırılmaları; bununla beraber mevcut durum kötü muamele yasağının ihlaline neden olmasa bile mahpusların daha yüksek oranda sosyalleşebilmeleri ve sportif faaliyetlere katılabilmeleri için sohbet ve spor sürelerine ilişkin düzenlemelerin yeniden değerlendirilmesi tavsiye edilmektedir.**

17. Sonuç olarak; başvurunun yerinde olmadığı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 65'inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında kötü muamele yasağının *ihlal edilmediği* kanaatine varılmaktadır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

24/5/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYZ
Üye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye